

PGVN nhập thế xây dựng và bảo vệ tổ quốc

ISSN: 2734-9195 08:05 27/10/2025

Với tinh thần “từ bi - trí tuệ - dẫn thân phụng sự”, Phật giáo không chỉ là nguồn lực tâm linh mà còn là nhân tố tích cực trong đời sống xã hội.

Tác giả: **Hòa thượng TS. Thích Bảo Nghiêm (1)**

Tham luận tại Hội thảo khoa học "Đạo Phật Với Cách Mạng Việt Nam" tổ chức ngày 25/08/2025, tại chùa Quán Sứ, Hà Nội

1. Khái quát về tinh thần nhập thế của Phật giáo Việt Nam

Đạo Phật từ khi truyền vào nước ta đã linh hoạt, uyển chuyển nên nhanh chóng bén rễ và phát triển mạnh, tạo nên một đạo Phật Việt Nam với những nét đẹp đặc thù độc đáo, đậm tinh thần tùy duyên, tùy tục, nhập thế, hộ quốc an dân. Với triết lý sống từ bi, trí tuệ, vô ngã và tinh thần nhập thế “*đạo pháp gắn liền với dân tộc, tôn giáo đồng hành cùng chủ nghĩa xã hội*”, PGVN tích cực tham gia vào quá trình bảo vệ Tổ quốc và xây dựng xã hội dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh.

Cho nên, nhập thế là sự dẫn thân góp phần cải hóa con người và xã hội ngay trong đời sống thế tục. Tinh thần nhập thế trong Phật giáo không phải là tham gia vào đời sống chính trị theo nghĩa thông thường, mà là hòa mình vào đời sống xã hội để truyền bá đạo lý, cứu khổ ban vui, xây dựng một đời sống an lạc, hài hòa, bền vững. Như lời kinh Pháp Hoa có dạy: “Phật xuất hiện vì một đại sự nhân duyên, là khai thị chúng sinh ngộ nhập tri kiến Phật” - tức là giúp con người đạt đến chân lý và sống một cuộc đời thiện lương. Giáo lý nhập thế trong Phật giáo Việt Nam chính là việc “hoằng pháp lợi sinh”, hướng con người đến chân - thiện - mỹ trong từng hành động nhỏ nhất của đời sống.

Thuật ngữ “*Engaged Buddhism/Phật giáo nhập thế*” trở nên phổ biến trong những năm 1980, được nêu lên trong tác phẩm *Hoa sen trong biển lửa* của Thiền sư Nhất Hạnh. Thuật ngữ này hiện thực hóa lý tưởng của trí tuệ và từ bi

Phật giáo, biểu thị sự tham gia của Phật giáo vào các vấn đề xã hội, và là giải pháp hiệu quả cho các vấn đề và thách thức của xã hội đương đại. Như vậy, Phật giáo đi vào cuộc đời nhằm chuyển hóa đau khổ. *“Điều này có nghĩa là sự cam kết sâu sắc và sự chuyển đổi cá nhân để giúp chúng ta trở nên vị tha hơn và bớt đi tính ích kỷ. Để làm được điều này, cần phải ngày càng có trách nhiệm đạo đức với xã hội; đây là bản chất của Phật giáo, từ thời cổ đại cho đến hiện tại”* (2), nói theo nhà cải cách Thái Lan Sulak Sivaraksa.

Từ rất sớm, PGVN đã thể hiện rõ nét tinh thần nhập thế qua các thời kỳ lịch sử. Thời Lý - Trần, Phật giáo giữ vai trò “quốc giáo”; thiền sư Vạn Hạnh không chỉ là nhà tu hành mà còn là người tư vấn chính sự, giáo dưỡng vua chúa. Vua Trần Nhân Tông, sau khi lãnh đạo thắng lợi hai cuộc kháng chiến chống Nguyên - Mông, đã lui về Yên Tử sáng lập thiền phái Trúc Lâm, dung hòa đạo pháp với lý tưởng yêu nước, mở ra mô hình “*cư trần lạc đạo*” - sống trong đời vẫn tu hành giác ngộ.

Trong giai đoạn kháng chiến chống thực dân, đế quốc, nhiều Tăng Ni trực tiếp tham gia cách mạng. Năm 1947, hưởng ứng Lời kêu gọi toàn quốc kháng chiến của Chủ tịch Hồ Chí Minh, tăng ni, Phật tử đã dấy lên Phong trào “*Cởi áo cà sa, khoác chiến bào*” với tiêu biểu là sự kiện 27 nhà sư thành lập “*Trung đội Phật tử*” ngày 27-2-1947 tại chùa Cổ Lễ (Nam Định). Đặc biệt, Hòa thượng Thích Quảng Đức đã trở thành biểu tượng thiêng liêng của tinh thần nhập thế yêu nước khi tự thiêu phản đối chính quyền Ngô Đình Diệm đàn áp Phật giáo năm 1963 - hành động này đã chấn động thế giới và khẳng định PGVN không đứng ngoài vận mệnh dân tộc. Sau khi thành lập, Giáo hội PGVN khẳng định phương châm hoạt động: “*Đạo pháp - Dân tộc - Chủ nghĩa xã hội*”, thể hiện rõ tư tưởng nhập thế gắn bó giữa tôn giáo và quốc gia, giữa đạo và đời. Dưới ánh sáng của phương châm ấy, PGVN đã không ngừng lớn mạnh cả về tổ chức, giáo lý và hoạt động xã hội, đóng góp tích cực trong sự nghiệp bảo vệ và xây dựng đất nước trong thời đại mới.

Đồng thời, điểm đặc biệt nhất về tinh thần dẫn thân của PGVN hiện nay, với tư cách là thành viên trong khối đại đoàn kết toàn dân, tăng - ni, Phật tử tại địa phương hoàn thành tốt các phong trào ích nước lợi dân, bảo vệ Tổ quốc, xây dựng nếp sống văn minh, tham gia các tổ chức chính trị - xã hội, như ứng cử đại biểu Quốc hội, HĐND, mặt trận Tổ quốc các cấp từ Trung ương đến địa phương, thể hiện được vai trò đặc biệt trong việc vận động quần chúng xây dựng đời sống văn hóa, kinh tế - xã hội ở các địa bàn dân cư và góp phần vào xây dựng chính sách đối nội và đối ngoại.

2. Phẩm chất Đạo - Đời của tăng ni dẫn thân trong tổ chức chính trị - xã hội

Với tinh thần dẫn thân đặc biệt đó, tăng ni tham gia vào các tổ chức chính trị - xã hội, đòi hỏi, *với những phẩm chất Đạo*, cần có nội tâm giác ngộ, dung nghi oai nghiêm để có sức thuyết phục, tạo niềm tin cho người nghe Pháp. Cần nói và làm đúng Pháp; lời nói và việc làm phải phát xuất từ chân lý như Tứ đế, Duyên khởi, Nhân quả, Luân hồi,... Dẫn thân Phật sự, vận hành tinh thần hòa quang đồng trần, vì lợi lạc và hạnh phúc của số đông, vì lòng từ bi đối với cuộc đời; đó chính là hạnh nguyện dẫn thân, vì lòng từ bi với đời, vì sự trường tồn, phát triển của Phật giáo.

Ảnh minh họa

Với những phẩm chất Đời, nêu cao tinh thần quốc gia dân tộc, có nhận thức chính trị đúng đắn, bản lĩnh vững vàng, nhãn quan sắc bén, kiên định với mục tiêu lý tưởng dân tộc. Trân trọng và gìn giữ nền Đạo đức văn hóa dân tộc, các khuôn phép, quy tắc nhằm định hướng, điều chỉnh nhận thức, đánh giá thái độ, hành vi xã hội con người. Tích cực tu dưỡng, rèn luyện phẩm chất đạo đức, tác phong. “Đạo đức không phải trên trời sa xuống. Nó do rèn luyện bền bỉ hàng ngày mà phát triển và củng cố. Cũng như ngọc càng mài càng sáng, vàng càng luyện càng trong”. (3)

Từ đó, với phẩm chất Đạo - Đời dung thông, trang nghiêm Giáo hội, đoàn kết toàn dân vững mạnh, vận hành phương tiện thiện xảo, tùy duyên chuyển Đạo

vào Đời, nêu cao tôn chỉ cứu đời, trang nghiêm Giáo hội và góp phần xây dựng khối đại đoàn kết toàn dân vững mạnh. Đây chính là tinh thần phương tiện thiện xảo để đưa Đạo vào Đời, “*tùy duyên nhi bất biến*”. Ngày nay, đời sống sinh hoạt của Phật giáo cũng nằm trong bối cảnh theo xu hướng toàn cầu hóa mà vận hành nên cần uyển chuyển trong quá trình hội nhập trên mọi phương diện, luôn phát triển song hành cùng dân tộc trong sự nghiệp xây dựng - bảo vệ và phát triển đất nước.

3. Những đề xuất của Phật giáo trong công cuộc bảo vệ và xây dựng Tổ quốc xã hội chủ nghĩa hiện nay

Trong bối cảnh toàn cầu hóa, sự phát triển nhanh chóng của khoa học – công nghệ cùng với mặt trái của kinh tế thị trường, xã hội Việt Nam đang đứng trước nhiều thách thức về đạo đức, văn hóa, niềm tin và nhân cách con người. Trong hoàn cảnh đó, tinh thần nhập thế của Phật giáo càng trở nên cần thiết và có giá trị thiết thực:

3.1 Đề xuất về mặt chính sách

Thứ nhất, xây dựng chính sách, đường lối nâng cao nhận thức, thống nhất quan điểm, trách nhiệm của hệ thống chính trị, quan tâm, tạo điều kiện cho các tôn giáo hoạt động theo đúng tôn chỉ, pháp luật

Trước hết, thống nhất nhận thức trong hệ thống chính trị đối với các quan điểm, chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về tôn giáo, tín ngưỡng, để khẳng định, phát huy các giá trị đạo đức, văn hóa, nguồn lực tôn giáo. Văn kiện Đại hội lần thứ XIII của Đảng đã khẳng định: “Phát huy những giá trị văn hóa, đạo đức tốt đẹp và các nguồn lực của các tôn giáo cho sự nghiệp phát triển đất nước” (4). Cần coi tôn giáo là nguồn lực phát triển, phát huy tối đa những giá trị tích cực về đạo đức, văn hóa trong đời sống xã hội. Việc phát huy giá trị tích cực của tôn giáo chính là tạo ra sức mạnh cộng hưởng để thực hiện thắng lợi mục tiêu phát triển. Hiện nay, các tôn giáo đang tham gia giải quyết khá tích cực các vấn đề đời sống xã hội, như giáo dục, văn hóa, an sinh, hoạt động từ thiện. Thực tiễn cho thấy, tôn giáo có nguồn lực lớn, lợi thế và khả năng làm tốt hơn thành phần khác. Đồng thời, tôn giáo còn có khả năng chia sẻ, giảm tải gánh nặng của Nhà nước và góp phần nâng cao chất lượng giáo dục, y tế, dạy nghề; hỗ trợ bảo tồn, quảng bá, làm giàu văn hóa dân tộc và góp phần xây dựng đạo đức, nhân cách con người.

Thứ hai, định hướng chính sách, đường lối nhằm phát huy tính tích cực, chủ động của tôn giáo để lan tỏa các giá trị tích cực, nhân văn; nhà nước ban hành, thực thi hiệu quả các cơ chế, chính sách phù hợp để các tôn giáo có điều kiện phát huy tốt những giá trị tích cực.

Phát huy vai trò tích cực của những chức sắc, nhà tu hành trong việc tham gia hoạt động, giữ gìn trật tự an toàn xã hội, bằng việc xây dựng cơ chế pháp luật để khuyến khích phối hợp, tham gia, thực hiện tốt chính sách theo tinh thần: “*Vận động, đoàn kết, tập hợp các tổ chức tôn giáo, chức sắc, tín đồ sống tốt đời, đẹp đạo, đóng góp tích cực cho công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc*” (5). Trong khuôn khổ pháp lý, tôn giáo cần chủ động xây dựng những hoạt động văn hóa cộng đồng, y tế, giáo dục, để lan tỏa giá trị tốt đẹp; tham gia hoạt động an sinh xã hội; chủ động, tích cực tham gia phong trào thi đua yêu nước góp phần thực hiện tốt tôn chỉ, mục đích, phương châm hành đạo tôn giáo. Phát huy tinh thần đoàn kết, hòa hợp nội bộ, các hệ phái; nêu cao tinh thần yêu nước, tự giác và phối hợp đấu tranh làm thất bại âm mưu của các thế lực thù địch lợi dụng vấn đề tôn giáo, dân tộc để phá hoại đoàn kết dân tộc.

Nhà nước cần cụ thể hóa các nội dung về tôn giáo được nêu trong Văn kiện Đại hội lần thứ XIII của Đảng: “*Tạo điều kiện cho các tổ chức tôn giáo sinh hoạt đúng quy định của pháp luật; chủ động giúp đỡ, giải quyết các nhu cầu hoạt động tôn giáo, tín ngưỡng, tâm linh của quần chúng... Nâng cao năng lực, hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước về công tác tôn giáo*” (6). Thực hiện tốt điều này sẽ góp phần tạo điều kiện cho tôn giáo phát huy những giá trị tích cực, nhân văn. Luật Tín ngưỡng, tôn giáo năm 2016 quy định: các tôn giáo được tham gia hoạt động y tế, giáo dục, an sinh xã hội, vì vậy, nhà nước cần ban hành các quy định cụ thể đối với các hoạt động xã hội của tôn giáo, để cụ thể hóa các chủ trương của Đảng, đồng bộ với pháp luật về tôn giáo và công ước.

3.2 Đề xuất về những hoạt động Phật sự của GHPGVN

Thứ nhất, góp phần giáo dục đạo đức, lối sống, định hướng tư tưởng xã hội, gìn giữ, phát huy giá trị văn hóa truyền thống, đóng góp vào xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc

Phật giáo với giáo lý từ bi, trí tuệ, vô ngã, luôn hướng con người đến đời sống đạo đức, sống thiện lương, vị tha, và tỉnh thức. Điều này có ý nghĩa to lớn trong việc xây dựng nhân cách con người Việt Nam hiện đại – những công dân vừa có năng lực, vừa có đạo đức. Không ít ngôi chùa ngày nay đã trở thành trung tâm văn hóa – đạo đức của cộng đồng địa phương. Các lớp thiền định, giáo lý, khóa tu mùa hè, khóa tu dành cho học sinh - sinh viên đã thu hút hàng nghìn lượt

người tham gia mỗi năm. Ví dụ, chùa Bằng (Hà Nội), chùa Hoàng Pháp (TP.HCM) tổ chức khóa tu mùa hè cho hàng ngàn thanh thiếu niên mỗi năm, góp phần hình thành nếp sống lành mạnh, hướng thiện trong giới trẻ. Với hệ thống chùa từ Bắc vào Nam, cùng kho tàng di sản kiến trúc, mỹ thuật, văn học, âm nhạc Phật giáo phong phú, Phật giáo đã và đang góp phần quan trọng trong việc bảo tồn và phát triển văn hóa dân tộc. Các lễ hội như Phật Đản, Vu Lan, v.v. không chỉ là sinh hoạt tôn giáo, mà còn là sự kiện văn hóa cộng đồng mang tính giáo dục sâu sắc về lòng hiếu thảo, ân nghĩa, và lòng biết ơn tổ tiên, đất nước.

(Ảnh: Internet)

Thứ hai, hoạt động từ thiện, nhân đạo, an sinh xã hội, góp phần xây dựng khối đại đoàn kết toàn dân tộc

Với tinh thần “lá lành đùm lá rách”, tăng ni, Phật tử cả nước đang tham gia xây nhà tình thương, cấp học bổng, phát cơm miễn phí, khám chữa bệnh cho người nghèo, cứu trợ thiên tai. Theo báo cáo tại Hội nghị Tổng kết công tác Phật sự TƯ GHPGVN năm 2024, giá trị từ thiện xã hội lên tới hơn 3.000 tỷ đồng (7). Trong đó, không chỉ chăm lo người nghèo, mà còn tích cực hưởng ứng các phong trào ích nước lợi dân, ủng hộ quỹ đền ơn đáp nghĩa, xây dựng nhà Đại đoàn kết, ủng hộ tuyến đầu Tổ quốc, chiến sĩ biên phòng, hải đảo, hiến máu nhân đạo và nhiều công tác từ thiện khác. Tinh thần “*hòa hợp và đoàn kết*” là giá trị cốt lõi trong Phật giáo và cũng là nguyên tắc sống còn trong việc xây dựng xã hội xã hội chủ nghĩa.

PGVN là thành viên của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, tích cực tham gia phong trào thi đua yêu nước, vận động Tăng Ni, Phật tử sống tốt đời đẹp đạo, tuân thủ pháp luật. Trong nhiều địa phương, Tăng Ni là ủy viên Mặt trận Tổ quốc, đại biểu HĐND, trực tiếp tham gia hoạt động an sinh xã hội và phát triển cộng đồng. Phật giáo cũng thể hiện vai trò hòa giải, khuyến hóa người dân sống hòa thuận.

4. Những thách thức và định hướng phát huy vai trò nhập thế của Phật giáo trong giai đoạn mới

4.1 Những thách thức hiện nay

Trong bối cảnh phát triển mạnh mẽ của xã hội hiện đại, PGVN đang đứng trước nhiều khó khăn và thách thức đòi hỏi phải có sự nhận diện và ứng xử phù hợp.

- *Thách thức về niềm tin và đạo đức xã hội:* Sự lan rộng của chủ nghĩa tiêu dùng, thực dụng và cá nhân cực đoan trong một bộ phận thanh thiếu niên đang đặt ra yêu cầu cấp bách về giáo dục đạo đức, lối sống lành mạnh. Trong khi đó, các giá trị truyền thống như nhân nghĩa, hiếu kính, bao dung đang bị mai một.

- *Ảnh hưởng của môi trường số và mạng xã hội:* Sự bùng nổ của thông tin mạng, trong đó có cả những luồng thông tin sai lệch, xuyên tạc về tôn giáo, dễ dẫn đến sự hiểu sai về giáo lý Phật giáo và vai trò của tôn giáo trong đời sống xã hội. Đồng thời, nhiều cá nhân lợi dụng danh nghĩa Phật giáo để hành nghề mê tín, trục lợi, gây tổn hại đến hình ảnh chân chính của đạo Phật.

- *Thách thức trong tổ chức và nhân sự:* Song hành với chủ trương cải tổ bộ máy hành chính Nhà nước, PGVN cũng có những bước chuyển nghiêm túc. Trong đó, nổi bật là quyết định dừng hoạt động Ban Trị sự cấp quận, huyện. Việc Giáo hội tự điều chỉnh sáp nhập tổ chức thể hiện sự linh hoạt, kịp thời. Nếu Ban Trị sự các tỉnh, thành hoạt động tốt, kết nối hiệu quả với cơ sở, thì Phật sự sẽ được hanh thông, nhân sự được tinh lọc, kinh phí được tiết kiệm và uy tín của Giáo hội cũng được nâng cao.

4.2 Một số định hướng và giải pháp phát huy vai trò Phật giáo trong thời kỳ mới

Trước những thách thức nêu trên, để tiếp tục giữ vững và phát huy tinh thần nhập thế cao đẹp, PGVN cần có những chiến lược và hành động cụ thể:

- *Đẩy mạnh hoằng pháp bằng các hình thức hiện đại, củng cố hình ảnh Phật giáo nhập thế, phụng sự xã hội.* Ứng dụng công nghệ thông tin, mạng xã hội, video ngắn để truyền tải giáo lý Phật giáo một cách sinh động. Tổ chức các chương trình giao lưu, đối thoại giữa Phật giáo với sinh viên, học sinh về các chủ đề thời sự như: sức khỏe tinh thần, ứng xử văn minh mạng, đối phó stress, thiền định trong học tập. Thúc đẩy truyền thông chính thống về hoạt động của tăng ni, phật tử trong công tác từ thiện, giáo dục, bảo vệ môi trường và xây dựng cộng đồng.

(Ảnh: Internet)

- *Tăng cường đào tạo đội ngũ tăng ni có trí tuệ, đạo hạnh và bản lĩnh hội nhập.* Chú trọng đào tạo Tăng Ni trẻ có trình độ học vấn, khả năng ngoại ngữ, am hiểu khoa học - công nghệ, đồng thời giữ vững đạo hạnh và phẩm chất nhà tu. Mở rộng hợp tác quốc tế về giáo dục Phật học, học hỏi kinh nghiệm từ các nước có Phật giáo phát triển như Ấn Độ, Thái Lan, Sri Lanka, Nhật Bản...

- *Gắn kết chặt chẽ với Mặt trận Tổ quốc, chính quyền các cấp và các tổ chức xã hội.* Chủ động tham gia xây dựng chính sách tôn giáo, tham vấn các vấn đề xã hội - đạo đức - giáo dục, tạo sự gắn bó mật thiết giữa Phật giáo và Nhà nước, giữa Tăng Ni với cộng đồng nhân dân. Tham gia sâu rộng vào các chương trình hành động quốc gia như: bảo vệ môi trường, ứng phó biến đổi khí hậu, xây dựng nông thôn mới, phòng chống bạo lực gia đình, giáo dục công dân số.

5. Kết luận

Trong xu thế vận hành, Phật giáo không ngừng phát triển để xứng đáng là tôn giáo lớn đáp ứng được nhu cầu tín ngưỡng. PGVN, với truyền thống nhập thế gần bó cùng dân tộc suốt chiều dài lịch sử vẫn tiếp tục khẳng định vai trò quan trọng trong công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa. Với tinh thần “*từ bi - trí tuệ - dẫn thân phụng sự*”, Phật giáo không chỉ là nguồn lực tâm linh mà còn là nhân tố tích cực trong đời sống xã hội. Giáo lý Phật giáo chứa đựng những giá trị bền vững, có khả năng giải quyết nhiều vấn đề đạo đức, tinh thần và xã hội mà con người hiện đại đang đối mặt. Bằng việc giữ vững con đường nhập thế, đồng hành cùng dân tộc, PGVN tiếp tục thể hiện lý tưởng “*Đạo pháp - Dân tộc - Chủ nghĩa xã hội*”, góp phần xây dựng xã hội công bằng, nhân ái, bền vững và tràn đầy tình người.

Tác giả: **Hòa thượng TS Thích Bảo Nghiêm**

Tham luận tại Hội thảo khoa học "Đạo Phật Với Cách Mạng Việt Nam" tổ chức ngày 25/08/2025, tại chùa Quán Sứ, Hà Nội

Chú thích:

- 1) Phó Chủ tịch HĐTS, Trưởng Ban Hoằng Pháp T.Ư - GHPGVN.
- 2) “It means deep commitment and personal transformation to be help we must become more selfless and less selfish. To do this, we have to take more and more responsibility in society. This is the essence of Buddhism, from ancient time’s right up to the present.” (Sherwood, Patricia. (2001) Journal of Buddhist Ethics, V.8, Edith Cowan University, pp.61-74)
- 3) Hồ Chí Minh (2001), Toàn tập, tập 11, Nxb. CTQG, H., tr.612.
- 4) Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật, tr.171,
- 5) Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật, tr.171,
- 6) Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật, tr.134 và 141
- 7) Văn bản Giao hội, Báo cáo tổng kết công tác Phật sự năm 2024 của Giáo hội Phật giáo Việt Nam, <https://vbgh.vn/index.php/laws/detail/bao-cao-tong-ket-cong-tac-phat-su-nam-2024-cua-giao-hoi-phat-giao-viet-nam-340/>

Tài liệu tham khảo:

- 1] Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật
- 2] Hồ Chí Minh (1996), *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, tập 7.
- 3] Sherwood, Patricia. (2001) *Journal of Buddhist Ethics*, V.8, Edith Cowan University
- 4] Văn bản Giáo hội, *Báo cáo tổng kết công tác Phật sự năm 2024 của Giáo hội Phật giáo Việt Nam*, <https://vbgh.vn/index.php/laws/detail/bao-cao-tong-ket-cong-tac-phat-su-nam-2024-cua-giao-hoi-phat-giao-viet-nam-340/>